

## Beceriler, Antrenman ve Aktivizm

*Skills, training and activism, 2017*

Brian Martin and Patrick G. Coy

Çeviren: Umut Avcı

Şiddetsizlik Merkezi tarafından yayına hazırlanmıştır.

### ÖZET

Aktivizm ve toplumsal hareketler üzerine yapılan çalışmaların çoğu, becerilerin geliştirilmesinden çok yöntemlere ve stratejilere odaklanmaktadır. Halbuki beceriler, kampanyaların başarısı için hayati önemdedir. Uzmanların performansları üzerine yapılan araştırmalar, tanımlanmış bir dizi beceride yüksek düzeyde yetkinleşmek için nelerin gerekli olduğuna dair fikir verir. 1960 Nashville, Tennessee'deki öğle yemeği kantinleri oturma eylemleri bu anlayışın potansiyel olarak aktivistleri de ilgilendirdiğini göstermiştir. Beceri geliştirme konusu, aktivistler ve akademisyenler tarafından daha fazla dikkate alınmalıdır.

### Giriş

Askeri kuvvetler, bünyesindeki kişilerin becerilerini geliştirmek için kayda değer çaba harcarlar. Geçmiş nesillerde, askere bir tüfekte birlikte temel bazı talimatları vermek yeterli olabilirdi ancak günümüz modern ordularında ileri eğitim şarttır. Örneğin iletişim, elektronik ve havacılık alanlarında kullanılan son derece karmaşık ekipmana hakim olmak daha fazla eğitim gerektirebilir. Bu eğitim uygulamalı alıştırılmalara ek olarak sınıf içi eğitimleri de içerebilir. Günümüzde, yüksek teknoloji ordularda ön saflardaki askerlerin daha komplike silahlar ve iletişim yöntemleri kullanmaları eğitimi zorunlu hale geliyor.

Ordunun kimi üyeleri, uzun yıllar boyunca hayli özel belli becerileri kazanarak, uzmanlaşır. Buna örnek olarak; savaş uçağı pilotluğu, yeni silah sistemlerinin geliştirilmesi ve elektronik iletişimin şifrelenmesi sayılabilir. Bilindiği üzere 1940'larda nükleer silahlar, birçok parlak sivil biliminsanı ve mühendisinin katılımıyla geliştirildi. O tarihten itibaren, silah geliştirme alanı ileri becerilere sahip bilim insanları ve mühendislerin rutin olarak çalışmasını gerektirmektedir.

Aksine kampanya yapan siviller nadiren aktivizm konusunda ileri düzeyde eğitim alırlar. Bir mitingde, çoğu insan sadece basit birer katılımcıdır. Mitingi örgütleyenler, şiddetsizlik disiplinin korunmasına yardımcı olmak için kısa bir eğitim ayarlayabilir. Örneğin askeri bir alana izin almadan girmek gibi bir sivil itaatsizlik eylemi için, katılımcılar birkaç saat veya birkaç gün süren bir eğitime katılabilirler. Örgütlenmelerde ve aktivist çevrelerde haftalar, aylar veya yıllar süren, askeri eğitime eşdeğer bir hazırlık, nadir görülür.

Son yıllarda özellikle atletizm, satranç, müzik ve benzeri uğraşlarda uzman performansı<sup>1</sup> üzerine, becerilerin en üst noktaya taşınabilmesi için gerekli olan eğitim

<sup>1</sup> Uzman Performansı (Expert performance): Bir etki alanı için belirli bir dizi örnek işte sürekli olarak gösterilen üstün performans. Örneğin atletler, sanatçılar vb. (ç.n.)

türü konusunda önemli araştırmalar yapılmıştır. Söz konusu araştırmaların aktivistler için potansiyel etkileri vardır. Buradaki amacımız, bu etkilerden bazılarını dile getirmenin yanı sıra aktivistler için beceri geliştirmeyle ilgili sınırlamalara ve ikilemlere dikkat çekmektir.

Sonraki iki bölümde, eğitim ve antrenmanlarla<sup>2</sup> ilgili araştırmalardan elde edilen bulguların ana hatlarını çizecek ve bunların aktivistlere uygunluk potansiyelini çerçeveleyeceğiz. Daha sonra belirli bir kampanyayı -1960 yılında Nashville, Tennessee'deki oturma eylemlerini- inceleyecek ve bu kampanyanın eğitim sürecini, uzman performansı geliştirme çalışmaları ışığında değerlendireceğiz.

### **Uzman performansının geliştirilmesi**

Batı ülkelerinde birçok insan doğal yetenek fikrine, yani kimi insanların matematik ya da müzik gibi belirli alanlarda diğerklerine göre daha büyük kapasiteye sahip olarak doğduğuna inanır. Bu durumda eğitimin görevi kişinin doğal yeteneğini belirlemek ve beslemektir. Böyle bir yeteneğe sahip olmadığına inananlar örneğın: 'Ben matematikte hiçbir zaman iyi olmadım' diyerek nadiren çaba gösterirler.

Uzman performansı üzerine yapılan araştırmalarla bu bakış açısı sorgulanmıştır. Ericsson, Krampe ve Tesch-Römer (1993) tarafından yapılan öncü bir çalışmada, araştırmacılar Almanya'da bir keman akademisinde, yetenek kategorilerine ayırdıkları öğrencilerin eriştiğı standartların değerlendirmelerine ulaştılar. Daha sonra her öğrencinin yaşamı boyunca kaç saat alıştırma yaptığını belirlediler. Eğer keman çalmadaki yetkinlik doğal bir yeteneğın ürünü olsaydı, çok fazla alıştırma yapmadan son derece iyi keman çalan öğrenciler olmalıydı. Ancak bunun yerine, Ericsson ve diğerkleri, beceri ile toplam alıştırma süresi arasında güçlü bir ilişki olduğunu saptadılar. Bu mükemmel bir şekilde doğrusal bir ilişki değildiyse bile, araştırmadan çıkan anlam, "alıştırma mükemmelleştirir" deyişindeki bilgelik ile uyumludur. İzleyen çalışmalarda, çok çeşitli alanlarda uzman performanslarına bakıldı (Ericsson, Charness, Feltovich ve Hoffman, 2006) ve birçok aydınlatıcı ve popüler araştırma ortaya çıktı. (Colvin, 2010; Coyle, 2009; Ericsson ve Pool, 2016; Shenk, 2010; Syed, 2011).

Birinci sınıf performansına ulaşmak için binlerce saat alıştırma gerekli olmakla birlikte yeterli değildir: Aralıksız olarak alıştırma yapıldığı halde kayda değer bir gelişme elde edilemeyebilir. İlerleme için anahtar koşul öğretimin, rehberliğın kaliteli olmasıdır: yanlış teknikle veya ömrünü tamamlamış ekipmanla alıştırma yapmak ilerlemeyi engelleyecektir. Alıştırmanın 'kasıtlı alıştırma'<sup>3</sup> olarak adlandırılan belirli bir türde

---

<sup>2</sup> Education and training: Örgün eğitimden gelen yerleşik hali ile "Eğitim ve öğretim" şeklinde çevirmek yerine, Şiddetsizlik Merkezi'nin yaptığı çalışmaları referans olarak burada öğretim yerine antrenman kelimesini tercih ettik. Merkez, deneyimsel öğrenme metoduyla kurguladığı antrenmanlarla katılımcıların deneyimleyerek ve "içeriden" öğrenmesine ve bu antrenmanlar sayesinde sahada "idmanlı" olmasına destek olmaktadır. (ç.n.)

<sup>3</sup> (Deliberate practise): Kasıtlı alıştırma, bireylerin performanslarını geliştirmek için özel olarak tasarlanmış olan aktivitelerdir (Ericsson vd. 1993: 367). Kasıtlı alıştırma aktivitelerinde, başlangıçta bireylerin yapamadığı ancak, alıştırma yaptığı sırada performansın kritik yönlerine odaklanarak ve

yapılması aynı derecede önemlidir (Ericsson, 2006; Ericsson ve Pool, 2016). Kasıtlı alıştırma, yoğun bir şekilde ilerlemeye odaklanarak zorlu bir aşamayı ele almak ve üstesinden gelmeye uğraşmaktır.

Örneğin, bir kokteyl barda her gün dört saat performans sergileyen ve birkaç yıllık bir süre içerisinde binlerce saat piyano çalma deneyimi biriktirecek bir piyanist düşünün. Gel gör ki bu saatlerin pek azı kasıtlı alıştırma olacaktır, piyanist becerilerini geliştirmekten ziyade sergilemektedir. Her gün bir saat kasıtlı alıştırma yapan bir başka piyanistin teknik becerileri, kokteyl piyanistin becerilerini kısa sürede geride bırakacaktır.

Kasıtlı alıştırma zor iştir. Her gün, saatlerce kasıtlı alıştırma yapabilmek için önemli bir irade gücü gerekir (Baumeister ve Tierney, 2011) ve bu da iyi bir beslenme (irade kullanmak enerji rezervlerini tüketir) ve yeterli uyku (öğrenme, uyku sırasında pekiştirilir) gerektirir. Sürekli olarak uzun süreler boyunca alıştırma yapanlar genellikle sabah saatlerinde, molalar vererek ve günde toplamda dört veya beş saati geçmeyecek şekilde yaparlar ki bu süre yoğun konsantrasyonu sürdürülebilir kapasitesinin doğal sınırı gibi görünmektedir.

Birinci sınıf bir performansla ulaşmak için genellikle binlerce saat kasıtlı alıştırma gerekmesine rağmen, çoğu temel beceri için çok daha az çaba gerekir. Araba kullanmayı öğrenmek buna bir örnektir. İlk başta hızlı öğrenilir ve konsantrasyon gereklidir. Çoğu kişi onlarca ya da yüzlerce saatlik uygulama sonrasında yeterli düzeyde beceri kazanır: Günlük ihtiyaçlarını karşılayacak kadar iyi araba kullanabilecek düzeye gelmişlerdir. Gelişim odaklı çalışmayı bırakırlar. Sürüş deneyimi artık rutindir; üzerine düşünülmez ve beceriyi geliştirmez. Sürücülerin becerileri yatay bir seyir izler. Sadece yarış arabası pilotları gibi rutin sürüşün ötesinde tutkuları olan kişiler alıştırmalarına devam etme ihtiyacı duyarlar.

Doğru hazırlık, motivasyon ve rehberlik ile çok hızlı bir şekilde yeni beceriler edinmek mümkündür. Kaufman (2014), içerisinde on parmak yazma, bilgisayar programlama, go oyunu, rüzgar sörfü ve ukulele çalma gibi örnekler olan, hızlı öğrenme ilkelerini açıklayan pratik bir kılavuz oluşturdu. Kaufman'ın söylediği en önemli şeylerden biri, günümüzde pek çok beceriyi edinmek için gereken seçeneklere, ekipmana ve eğitim yöntemlerine kaynak olarak internetin kullanılabilirliği. Kaufman'ın yaklaşımı, uzman performansı üzerine yapılan araştırmalarla uyumludur. Çalışma, öğrenmenin en erken aşamaları olan ilk 20 saat için bir kılavuzdur. Becerinin gelişmeye devam etmesi için ilaveten kasıtlı alıştırma yapılması gerekir.

Beceriler son derece kendine hastır. Örneğin, masa tenisi öğrenmek, tenis oynamaya uyarlanabilecek sınırlı sayıda beceri kazandırır (Syed, 2011); Bu iki spordan herhangi birinden diğerine başarı ile geçen bir şampiyon yoktur. Dekatlonda

---

aldığı geri bildirimlerden sonra yaptığı tekrarlar aracılığıyla bireyin performansını kademeli bir şekilde düzelterek ustalaşabileceği görevler yer almaktadır. Bu görevler bir öğretmen ya da koç tarafından verilir takip edilebileceği gibi bireyin kendisi tarafından da oluşturulup takip edilebilir. Performans gelişimiyle yakından ilişkili olması, yoğun bir çaba ve konsantrasyon gerektirmesi, doğası gereği eğlenceli/keyifli olmaması kasıtlı alıştırma aktivitelerinin temel özelliklerindedir. (ç.n.)

olduğu gibi, birbiriyle ilişkili bir dizi alanda son derece iyi olmak m¼mk¼nse de nadiren alanın en iyilerinden biri olunur.

IQ testleri ile ölç¼len zeka, öğrenme kapasitesi ile ilgilidir ancak kendine has beceriler söz konusu olduğunda belirleyiciliği azalır. Örneğin satranç ustaları, tahtaya rastgele yerleştirilen satranç taşlarının yerlerini hatırlamakta satranç oyuncusu olmayanlardan daha iyi değillerdir. Ancak satranç ustaları, taşlar oyuna benzer pozisyonlara yerleştirildiğinde bu taşların yerlerini hatırlama konusunda olađanüst¼ bir yeteneğe sahiptirler (de Groot, 2008).

Araştırmalar, motivasyonun öğrenmede en az zeka kadar önemli olduğunu gösteriyor: karakter özelliklerinden ileri gelen kararlılık –başarısızlık veya ilerlemenin yavaşlığına rağmen azim ve sebat– son derece önemlidir (Duckworth, 2016; Tough, 2012). Gelişime odaklanarak binlerce saat düzenli çaba göstermek, inanılmaz özveri ve aynı zamanda aksilikler karşısında devam edebilme gücü gerektirir.

Aşağıdaki Nashville örneğinde daha ayrıntılı tartışılacağı üzere, öğrenmede bir diğer önemli unsur da öğretimin kalitesidir. Özellikle erken aşamalarda, uygun tekniği bulmak ve öğrenme sürecinde gelişimi takip etmek için rehberliğe ihtiyaç vardır. Öğrenmede iyi olanlar kendi gelişimlerini değerlendirebilseler de uzmanlardan gelen geri bildirimlerden yararlanabilirler. Elit sporcuların genellikle kişisel antrenörleri; kimilerinin profesyonel destek ekibi bulunur. Benzer şekilde, birçok seçkin performans sanatçısı, becerilerini parlatabilmek için eğitmenlerle düzenli olarak iletişim halindedir.

Özetle, ileri düzeyde beceri kazanmak, iyi öğretmenler, yüksek düzeyde motivasyon ve kararlılık, ustalaşana kadar kendi sınırlarını zorlayan görevlerin/işlerin üstesinden gelmek için kasıtlı alıştırmalara saatler vermek gerekir. Daha düşük bir performans hedeflendiğinde, özellikle bir an önce beceri kazanmanın istendiği durumlarda da aynı bileşenler geçerlidir.

Öğrenciler alıştırma yapmaya kendilerini adamadıkları takdirde bir derse katılmak, beceri kazanmak için pek verimli bir yol değildir. Lise veya üniversitede, ilgili becerilerin laboratuvar çalışması gerektiren kimya veya metinlerin analiz edildiği İngiliz edebiyatı gibi bölümlerde 25 saat yüz yüze temas kurulan bir sınıf hayal edin. Bu temasın ders şeklinde olduğu durumlarda öğrenciler herhangi bir beceriyi kendileri uygulamazlar, sadece yöntemle ilgili bilgi kazanırlar. Bu nedenle, bir öğrencinin öğrenmesi büyük ölç¼de formel derslerin dışında harcadığı özverili çabaya bağlıdır. Ayrıca bir de final sınavından sonra çabanın devam edip etmemesi konusu var: birçok öğrenci sadece kendisine verilen ödevler gerektirdiği kadar çalışır ve dönem bittiğinde, yeniden çalışmaya başlamak için bir sonraki dönemi beklerler. Basit bir hesaplama ile öğrencilerin idare edecek kadar şey yapmakla yetindiklerinde, üst düzey becerileri geliştirmek için gereken çabanın çok gerisinde kaldıklarını ortaya çıkarır.

## **Askeri eğitim ve aktivist eğitimi**

Çoğu asker için askeri eğitimdeki zorluklardan biri, başkalarına zarar verme konusundaki doğal isteksizliklerinin üstesinden gelmektir (Grossman, 1995). Bu zorluk, kişinin, tüfeğini gerçekçi bir hedefe art arda ateşlemesi veya kişinin, parmağını düşmanın gözünü temsil eden bir portakala sokmak gibi tekrara dayalı antrenmanlarla aşılanır. Sonuç olarak bir savaş durumunda askerler, düşünmeden tepki verirler: bir eğilimin üstesinden gelmiş ve onun yerine şartlı refleks koymuşlardır.

Askeriye ile ilgili diğer beceriler, yorumlama yeteneğinin geliştirilmesini içerir. Örneğin, denizaltı mürettebatı, görsel ve işitsel sonar verilerini, düşman gemilerini tespit edecek fakat balıkları görmezden gelecek şekilde yorumlamayı öğrenirler. Bu beceriler, örneğin doktorların göğüs röntgenini veya endoskopi cihazının ekranını okurken, daha fazla araştırma veya müdahale gerektiğine dair işaretleri tespit etme becerilerinde olduğu gibi diğer farklı mesleklerle paralellikler gösterir.

Şiddetsiz aktivizmle ilgili birçok beceri, askeri becerilerden tamamen farklı olmakla birlikte çeşitlilikleri ve karmaşıklıkları bakımından benzerdir. Satranç veya keman çalma gibi faaliyetlerin aksine, eylemcilere has becerilerin pek azı doğru dürüst tanımlanmıştır. Ne toplumdaki aktivistleri karşı karşıya getiren turnuvalar ve performanslar vardır ne de deneyimli aktivistler, yetişmekte olan aktivistleri değerlendiren bir jüri gibi davranırlar. Bu türden etkinlikler, informal biçimde yapılabildiği gibi politik olarak tehlikeli ortamlarda, (kişilere) refakat eden barış ekiplerine katılmak üzere başvuranların eğitimleri ve değerlendirilmeleri sırasında formal olarak gerçekleştirilebilir. Bununla birlikte piyanistlerin ve diğer enstrüman çalan müzisyenlerin, standart repertuarları içinden parçalar çalarak yaptıkları performansın uzmanlar tarafından değerlendirildiği müzik yarışmaları kadar yapılandırılmış değildir.

Sosyal hareketlerdeki aktivistlerin ihtiyacı olan beceriler çeşitli olsa da birçoğu muhasebe, bilgisayar programlama, kaynak geliştirme, politika geliştirme, yazma, iletişim ve pazarlama, etkinlik koordinasyonu ve toplantı kolaylaştırma gibi çeşitli işlerle paralellikler gösterir. Demek ki bu beceriler geleneksel eğitim ve öğretim biçimleri yoluyla geliştirilebilirler. Bununla birlikte birçok aktivist grupta, genel veya özel beceriler konusunda nadiren sistematik eğitim verilir. Hatta kimi eşitlikçi gruplarda 'herkesin her şeyi yapabileceğine' dair bir varsayım veya beklenti vardır: uzmanlık yoluyla iktidar kurulmasının önüne geçmek adına, kimsenin uzmanlaşmaması ve ileri düzeyde beceriler geliştirememesi pahasına üyeler grubun çoğu faaliyetinde yer alırlar.

Aktivizm, gündelik olarak yaşamın diğer alanlarında ihtiyaç duyulmayan veya kullanılmayan bazı becerileri içerebilir. Bunlardan biri kışkırtılmama becerisidir. Mitinglerde, oturma eylemlerinde ve işgallerde, kampanyacılar genellikle "şiddetsiz disiplini" sürdürmeye uğraşırlar (Sharp, 1973, s. 573–655): hiçbir katılımcı polise veya başka birine karşı şiddet kullanmamalıdır. Polisin barışçıl protestoculara karşı şiddet kullanması, politik jiu-jitsu denilen aşamada protestoculara verilen desteği ciddi biçimde arttırabilir (Sharp, 1973, pp. 657-703; ayrıca bkz. Martin, 2007). Birçok

potansiyel protestocu, saldırılara içgüdüsel olarak karşı-şiddet ile yanıt verebileceği için protestocuların içgüdüsel tepkilerini yeniden programlamak ve kampanya planına bağlı kalabilmelerini sağlamak için eğitim ve hazırlık yapmak gereklidir. Bu eğitim, ironik bir biçimde, askerlerin şiddet kullanma isteksizliklerini ortadan kaldırmak için aldıkları eğitimle aynı özellikleri gösterir.

Aktivistlere özgü bir beceri olan stratejik durumu “okuma”, iş dünyasında ve siyasette kullanılan yorumlama becerileriyle ortak unsurlara sahiptir. Destekçilerin ve karşıtların mevcut durumlarını -sayıları, ağları, kaynakları, motivasyonları, güçlü yönleri, zayıf yönleri ve hedefleri- ve özellikle hem destekçilerin hem de karşıtların olası eylemlere verebilecekleri muhtemel tepkileri değerlendirebilmek son derece değerlidir. Bunun adı 'stratejik düşünme'dir ve belli koşullara uygulanır. Deneyimli örgütleyiciler ve aktivistler, destekçilerin harekete geçirilip geçirilemeyeceğini ve karşıtların muhtemel tepkilerini değerlendirerek olası girişimleri tartabilir ve hareketin hedeflerine ulaşmak için hangi girişimin başarı şansının yüksek olduğuna karar verebilirler.

Özetleyecek olursak, beceri gelişimiyle ilgili temel unsurlar şunlardır: öğrenme motivasyonu, yetkin öğretmenler (güvenlik ve sürecin kesintiye uğramaması da dahil olmak üzere) elverişli koşullar, (günlük rutinler ve bol uyku dahil) öğrenmeyi kolaylaştıran alışkanlıklar ve saatlerce kasıtlı alıştırma yapmak.

Aktivistlerin öğrenme motivasyonu genellikle yüksektir. Dünya çapında şiddetsiz kampanya deneyimi olan eğitimler bulunmaktadır ancak eğitim, koordinasyon ve kaynak gerektirir. Bu eğitimler son derece farklı koşullarda gerçekleşir; bazıları stres altında ve odaklanmanın zor olduğu ortamlarda, bazıları da daha fazla odaklanmayı mümkün kılan güvenli alanlarda yapılır. Alışkanlıklar da önemli ölçüde çeşitlilik gösterir ancak çok az sayıda sosyal hareket aktivisti, sporcuların antrenmanlarda kullanılan programlardakine benzer bir beceri geliştirme yaklaşımına sahiptir. Şimdilerde eylemler için planlama, hazırlık ve antrenmanlar Training for Change, Centre for Applied Non Violent Actions and Strategies (CANVAS), Ruckus Society, Quaker Earth Action Team ve diğerlerinin çalışmaları sayesinde bazı aktivist çevrelerde düzenli olarak gerçekleştirilmektedir. Yine de kasıtlı alıştırma anlayışı eksik kalmıştır. Aktivizmde kasıtlı alıştırma hâlâ çok nadirdir çünkü sürekli ve düzenli alıştırmanın kendisi olması gerektiği kadar yaygın değildir. Bütün bunlar aktivistlerin, uzman performansı üzerine yapılanlar dahil olmak üzere, eğitim üzerine yapılan araştırmalardan elde edilen yaklaşımları benimseyerek becerilerini geliştirmeleri için hayli imkân olduğunu göstermektedir

### **Şiddetsiz aktivizmde Nashville atölyeleri**

1960 yılında Tennessee, Nashville'de, şehir merkezindeki öğle yemeği kantinlerinde ayrımcılığı ortadan kaldırmak amacıyla gerçekleştirilmiş öğrenci oturma eylemleri kampanyası kapsamında düzenlenen atölyeler, son derece iyi hazırlanmış ve disiplinli aktivistler yetiştirmek için yürütülen çabanın yol gösterici bir örneğidir. Kalite, kapsam ve çok yönlülüğü açısından önemli çeşitlilik gösteren geçmiş ve mevcut

eğitimlerin içeriklerini bu makalede ele alamıyoruz. Nashville'yi, en iyi atölye/eğitim olduğu ya da en son gelişmeleri temsil ettiği iddiasında olmaksızın sadece bir örnek olarak kullanıyoruz. Makalede polis ve diğer karışıklarla karşı karşıya gelmeye hazırlık için yapılan şiddetsizlik eğitimine odaklanıyoruz; ki bu eğitim aynı zamanda stratejiler formüle etme, medya becerilerini geliştirme, duruşmalara hazırlanma ve yaratıcı eylemler tasarlama gibi başka amaçlar için de kullanılabilir.

Yetkin bir öğretmene ihtiyaç duyan Nashville hareketi, bilhassa Jim Lawson'a sahip olduğu için şanslıydı. Savaş karşıtı, dini motivasyona sahip bir vicdani retçi olan Lawson ABD'nin Kore'deki savaşında silah altına alınmayı reddetti ve sonuç olarak bir yılını federal hapisanede geçirdi ve ardından Hindistan'a giderek Nagpur'daki Hislop Koleji'nde üç yıl boyunca Metodist misyoner olarak öğretmenlik yaptı. Öğretmenlik yaparak orada bulunduğu süreçte aynı zamanda bir öğrenci olarak Gandhici şiddetsizliği ve Hindistan'ın bağımsızlık kampanyasını dikkatle inceledi, önde gelen Gandhici örgütler ve aktivistlerle görüştü. Gandhici şiddetsizliğin ve bu öğretilerdeki değerlere dayalı ilkeler ile berrak stratejik düşüncenin güçlü bileşiminin ABD'deki sivil haklar mücadelesine nasıl taşınabileceğini keşfetmek istedi. Lawson'a göre dünyadaki en güçlü dinamik, ırk, yoksulluk ve özgürleşme dürtüsünün kesişimiydi ve bu yalnızca üçüncü dünya ülkeleri denilen yerlerde değil aynı zamanda siyahi Amerika Birleşik Devletleri'nde de –farklı bir üçüncü dünya türü– geçerliydi (Chabot, 2010; Halberstam, 1998).

ABD'nin güneyinde, şiddetsiz eylem teorisi ve pratiğini tanıtmak ve öğretmek için Fellowship of Reconciliation tarafından istihdam edilen Lawson, 1958'de Nashville, Tennessee'ye yerleşti ve hemen şiddetsizlik felsefesi üzerine atölyeler yapmak için işe koyuldu; Şiddetsiz eylemin, sertleşen ayrımcı politikaların önüne geçebilecek en iyi yaklaşım olduğu fikrini savundu. Lawson'ın yardımcılarından biri olan John Lewis, onun öğretim tarzını şöyle tanımlıyordu:

Çok zeki ve parlaktı. Bizi ikna etti. Şiddetsizlik felsefesi ve disiplininin ete kemiğe bürünmüş, kişilikleşmiş hali olarak karşımıza çıktı. Sadece vaaz vermiyordu. Bir anlamda onu yaşıyordu... "Sevgili topluluk"<sup>4</sup> kavramı... Nashville'yi açık bir şehir yapmak... Herkesi kapsayan bir topluluk... Bana çok cazip geldi... Sıradan insanlar, öğrenciler, dünyayı değiştirebilirdi. (Isaac, Cornfield, Dickerson, Lawson ve Coley, 2012, s.171)

Uzmanlık geliştirmek amacıyla bir eğitim/antrenman düzenine bağlı kalmanın yüksek motivasyon gerektirdiğini yukarıda belirtmiştik. Kuzeyde büyüyen ve Nashville'deki aleni ayrımcılık karşısında dehşete düşmüş olan Diane Nash, ayrımcılığın, kendisini "zincirlenmiş hissettirmesi" yüzünden şiddetsiz eylem atölyelerine başladığını söylüyordu (Hogan, 2013, s. 19).

---

<sup>4</sup> Beloved community: Sevgili topluluk, yoksulluğun, açlığın ve nefretin olmadığı, herkesin önemsendiği bir topluluk. Rahip Martin Luther King Jr., aktivizm hayatı boyunca bu terimi popüler hale getirdi ve böyle bir topluluğun gerçekten mümkün olduğuna olan inancından güç alarak yeni bir anlamla doldurdu.(ç.n.)

Lawson, kullanılan materyaller ve beceriler, katılımcıların kendi deneyimlerine dokunduğunda ve deneyimleriyle ilişkilendiğinde yeni anlayış ve becerilerin geliştirilebileceğini biliyordu. Güneyli siyah Amerikalıların, kendi kişisel inançları ne olursa olsun, toplulukları için çok merkezi olan dini değerlere ve dile kıymet verdiklerinin farkındaydı (Isaac ve diğerleri, 2012). Bu durumdan pedagojik olarak faydalandı ve şiddetsiz eylemi, çağdaş ırkçılık sorunuyla mücadelede İncil etiğini uygulamanın en iyi yolu olarak sundu. İrkçılık ve ayrımcılığın kötülüklerine etkili bir şekilde karşı koymanın bir yolunu arayan genç öğrenciler için şiddetsiz eylem, güçlü bir araçtı. Ancak bu araç, kişinin disiplinli bir hassasiyetle kullanmayı öğrenmesi gereken bir araçtı ve bu da, hedef doğrultusunda kasıtlı alıştırmayı gerektiriyordu.

1959 yılının sonlarına doğru, üç ayı geçkin bir süre boyunca her hafta salı akşamları siyahların gittiği yerel bir kilisede yapılan atölyeler daha sonra, 1960 Şubatında yeniden başlayacaktı. Böylelikle, ileri becerilerin geliştirilmesi için iki ek gereksinimi yerine getirmiş oldular: birbirlerinin güvenliğine dikkat etmeyi de içerecek şekilde öğrenmeye elverişli koşullar yaratmak ve saatlerce kasıtlı alıştırmayı yapmak. Siyahların kilisesi, önceki kullanımıyla alışıldık, kültürel olarak zengin ve üstelik otoritenin gözünden kısmen uzak bir mekân olduğundan hak savunuculuğu örgütlenmesi için güvenli bir politik alan, korunaklı bir alan veya Aldon Morris'in ifadesiyle (1984, s.139) Afrikalı Amerikalılar tarafından kontrol edilen bir 'rehabilitasyon merkezi' olarak anılacaktır.

Atölyelerin boyutları önceden ayrıntılandırılarak dikkatle ele alındı; materyal ve egzersizlerin arzulanacak çıktılara göre tasarlanabilmesi için bireysel davranışlar da dahil olmak üzere hedefler belirlendi ki sahadayken katılımcıların tepkileri disipline edilmiş olsun. (Branch, 1988, s. 260). Atölyeler genellikle tarihe ayrılan bir bölümü takip eden, Lawson'ın sosyodramalar dediği rol oyunları etrafında yapılandırıldı.

Thoreau ve Tolstoy'un, çeşitli Doğu filozoflarının ve Hıristiyan pasifistlerin çalışmaları da dahil olmak üzere okuma materyalleri ve listeler dağıtıldı (Limbo, 2006). Yine de şu bir gerçek ki atölyelerin katılımcı ve işbirlikli öğrenme formatı sayesinde, ırkçılıkla ilgili kişisel deneyimlerini ve bu yeni materyale karşı çeşitli kişisel tepkilerini paylaştıkça; beceri geliştirmenin yani düşünme ve davranmada yeni yollar öğrenmenin zorlu yolunda birbirine meydan okudukça ve birbirini destekledikçe, katılımcılar büyük ölçüde birbirlerinden öğrendiler (Polletta, 2012, s. 45).

Uzun süre baskı gören insanları, kendi adlarına hareket ederek bu baskının üstesinden gelmeleri için eğitmek, özünde bir özgürleşme alıştırmasıdır. Lawson'ın egzersizleri, Nashville'deki öğrencilerin duydukları aşağılanma, utanç ya da güçsüzlük hislerinin kişisel başarısızlıkları veya korkularından değil, toplumdaki ayrımcılıktan kaynaklandığını anlamalarına yardımcı oldu. Baskıyı bilinçsizce içselleştirmiş olsalar da bilinçli olarak ondan kurtulabileceklerini öğrendiler (Clark ve Coy, 2015). Lawson, sorular yönelten, saygıyla dinleyen, kursiyerlerin içgörülerine itibar eden Sokratik tarzda bir eğitmendi. Böylece, atölyeler, kişisel olarak acı veren ayrımcılık deneyimlerinin derin paylaşımı yoluyla, güçsüzleştirilen sessizlik tabusunun



nihayet kırıldığı güvenli ancak zorlu bir paylaşım alanı yarattı (Chabot, 2012, s. 141; Halberstam, 1998, s. 75). Kısa süre sonra, alıştıklarından başka türlü davranıp, yeterince cesur ve becerikli olduklarında, korkularına hakim olacakları, oluşturdukları örneklerin başkalarına ilham vereceği ve hareketin sıradan hareketlerden farklı olarak, büyüdükçe tüm topluluğu dönüştüren bir hareket haline geleceği fikri etrafında kolektif bir kimlik oluşturuldu.

Aktivizmde, askerlik hizmetinde ve takım sporlarında beceri geliştirme ve kimlik oluşturma, birbirini karşılıklı olarak güçlendiren süreçlerdir. Nashville atölyelerinde oluşturulan kolektif kimlik, kampanya başarısının ayrılmaz bir parçası oldu. Kimlik dönüşümleri birden çok düzeyde gerçekleşti. Antrenmanlara derin bir şüphecilikle başlayan Curtis Murphy gibi kimileri, zor kazanılmış bir benlik duygusu ve ayrımcılığa karşı kullanışlı bir beceri seti ile donandı.

İlk tepkim: “Şiddetsizlik mi? Ne yani, korktun mu? Seni korkak! Sadece bir korkak, insanların kendisine saldırmasına izin verir ve kendisini savunmaz.” diye düşünmek oldu. Ama sonra toplantılara daha fazla gittikçe Jim'den ve okumalarımın daha fazla şey öğrenmeye başladım, şiddetsizliği uygulamanın, misilleme yapmaktan daha fazla cesaret gerektirdiğini fark ettim... Şiddetsizliği çok kullanışlı bir araç olarak görmeye başladım... Pasifist değilim. Şiddetsiz değilim. Ama seninleyken ben o şeylerim, çünkü... Gruba zarar verecek bir şeyi asla yapmayacağımı biliyordum. (Isaac ve diğerleri, 2012, s. 172-173)

Lawson'ın yönteminin ayrılmaz bir parçası olan sosyodramalar ve rol oyunları, o zamandan bu yana doğrudan şiddetsiz eylem antrenmanlarının standart bir parçası haline geldi. Fakat 1950'lerin sonları için Lawson'ın yaklaşımı, tam anlamıyla özgün sayılmasa da, pedagojik norma uzaktı. Öğle yemeği kantinleri oturma eylemlerinde, alanda herhangi bir kışkırtmada şiddet kullanmaya direnebilen disiplinli savaşçılar, düşünceleri ve duyguları üzerinde hakimiyet geliştirmiş aktivistler yaratmanın bir yolunu bulması gerekiyordu. Lawson, karşıtlarını dahi kendi saflarına kazanmaya dair kararlılığın her şeyin önünde olduğu kantin oturma eylemleri sırasında aktivistlerin karşılaşacakları sözlü ve fiziksel şiddetin gerçekçi ve öngörülü simülasyonlarını yaratmaya çalıştığı rol oyunlarını seçti. Bernard Lafayette bunu şöyle ifade ediyor:

Tek bir hedefi gerçekleştiremezsek yani çoğunluğun sempatisini ve desteğini kazanamazsak değişimin sağlanamayacağını biliyorduk. Başarımızın anahtarı, antrenmanlardı. Bize düşmanca yaklaşılacağını ön görüyorduk, bu yüzden rol yapma egzersizlerinde insanların vereceğini düşündüğümüz tepkileri canlandırdık. Bizler kendimizi değil başkalarını düşünerek “diğer yanağımızı çevirmeyi” canlandırdık. Rol oyunumuzun gerçeklik sahnesinde aynı şekilde tekrarlanması çok ilginçti. (Lafayette, 2011, s. 26)

Saçlarına kahve veya ketçap döküldüğünde ya da kendilerine "pis zenciler" dendiğinde fiziksel ya da sözlü olarak karşılık vermemek için sadece fiziksel olarak değil duygusal olarak da kendilerini şiddetsiz bir şekilde korumayı öğrenmeleri gerekiyordu. Sahadaki bu kritik derecede zorlu anlar -kampanyanın başarısının

dengede asılı kaldığı anlar- atölyelerin getirdiği beceri gelişiminin ve kimlik dönüşümünün tüm meyvelerini verdiği zamanlardır. Bir atölye katılımcısı olan Joe Goldthread bunu çok iyi ifade ediyor.

Toplantılara gittik ve insanlar hırpalasa da şiddete başvurmamayı öğrenmeye başladık... Tükürmek dışında her şeyin üstesinden gelebilirdim, bir beyaz yanımdan geçip yüzüme tükürdü, eğer programın bir parçası olmak istiyorsan, karşı koyamazdın. Herkesi yaralanma veya öldürülme tehlikesiyle karşı karşıya bırakırdın. Bu yüzden bir parçası olmak istiyorsam kabul etmem gerekiyordu... Şiddete başvurmaları için onlara bir sebep vermemem. Vaaz edilen bir numaralı şey buydu. Sanırım beni sandalyeden düşürüp üzerime tükürdüklerinde ve kendimden geçmeme sebep olduklarında buna hazırlıklıydım çünkü her gün antrenman yapmıştım (Isaac ve diğerleri, 2012, s. 173)

Lawson, yeni beceri setlerini test etmek ve iyileştirmek için simülasyonları sahaya bile taşıdı. Nashville öğrenci hareketi Kasım ve Aralık 1959'da cumartesi günleri, şehirdeki alışveriş merkezlerinin öğle yemeği kantinlerinde 'deneme' oturma eylemleri gerçekleştirdi. Küçük öğrenci grupları bir mağazaya girer, küçük bir ürün satın alarak ödeme yapan müşteri haline gelir ve sonra öğle yemeği kantinine oturarak kendilerine servis yapılmasını isterlerdi. Servis reddedildiği zaman çevrelerindeki müşterilerle ve garsonlarla konuşarak tavırlarının ne olduğuna bakarlardı (Hampton ve Fayer, 1990). Ardından yöneticiyle konuşmayı talep eder ve ondan kibarca mağazanın politikasını açıklamasını isterlerdi.

Bu tatbikatlar basit keşif görevleri değildi; hepsi birbiriyle ilişkili en az dört hedef vardı. İlk olarak, kantinde mağazanın ödeme yapan müşterilerine, yalnızca ten rengine dayalı olarak hizmet verilmediğini tespit ettiler. İkinci olarak, bu mekanlarda ayrımcı oturma politikası hakkında karar vermekten sorumlu olan kişileri belirlemeye, onlarla iletişim kurmaya ve ilişkiler geliştirmeye hizmet ettiler. Üçüncüsü, eylemcilerin öğle yemeği kantinlerinin düzenini ve işleyişini daha iyi anlamalarına yardımcı oldular. Dördüncüsü ve en önemlisi, bu provalar Lawson tarafından 'insanların kendilerini test etmelerine olanak sağlamak' için tasarlandı, böylece ileride eyleme gelirken kendi duygusal tepkilerine tam olarak hazırlıklı olacaklardı (Lovett, 2005, s. 123). Bu bağlamda tatbikatlar, dikkatlice tasarlanmış kasıtlı alıştırımlardı.

1960 Şubat'ında asıl kampanya başladığında, yüzlerce eylemci dalga dalga otururken, zorba beyazların ciddi şiddetine maruz kaldıklarında bile öğrenciler mükemmel şiddetsiz disiplini sürdürdüler. Öğle yemeği kantinlerini etkili bir şekilde kapattılar ve Nashville liderlerini ve beyaz sakinlerini ilk kez ayrımcı gelenekleri eleştirel olarak düşünmeye zorladılar. Adaletsiz tutuklamalar ve hapis cezaları tersine bir etki doğurdu ve Nashville'deki siyahları, yoğun Paskalya alışveriş sezonunda şehir merkezindeki tüm mağazaları felce uğratan bir boykot da olmak üzere çeşitli şekillerde kampanyayı desteklemeye varacak derecede güçlendirdi (Ackerman ve DuVall, 2000). Şiddetsiz taktiklerin uzmanca uygulanması Nashville'deki gücü öyle değiştirdi ki, müzakereler şehir merkezindeki öğle yemeği kantinlerinin tam entegrasyonuna yol açtı. Nashville vakasıyla ilgili bilimsel literatür,

şiddetsiz eylem antrenmanlarının kampanya başarısında kritik rol oynadığı konusunda tam bir mutabakat içindedir. Dahası aynı literatüre göre Nashville'deki pek çok öğrenci aktivistin beceri geliştirme antrenmanlarına katılmasının, sonraki yıllarda Nashville kampanyasından ilham alarak büyüyen 'oturma eylemi hareketi' örneğinde olduğu gibi ve aktivist öğrencilerin, başta Şiddetsiz Öğrenci Koordinasyon Komitesi olmak üzere başka sivil haklar kampanyalarında ve örgütlerde kilit liderlik rolleri almaları gibi, daha büyük çaplı sivil haklar hareketi üzerinde ciddi etkileri oldu.

## Sonuç

Aktivist grupların etkili olabilmeleri için muhasebe, iletişim, kaynak yaratma, lobicilik, planlama, örgütlenme, metin yazarlığı ve topluluk önünde konuşma gibi çeşitli becerilere sahip üyelere ihtiyacı vardır. Kimi aktivist eğitmenler, atölyeler düzenleyerek belirli beceriler konusunda antrenmanlar yapsalar da çoğu aktivist grup için becerilerini, plan yapma ve hazırlık çalışmalarını sistematik olarak geliştirmek ve pratik etmek için sporcuların ve askerlerin eğitimleri ile karşılaştırıldığında nispeten az zaman ve çaba harcadığını söylemek doğru olur. Başarılı toplumsal hareketlerden deneyimli katılımcılar, bugün her zamankinden daha fazla bilgi ve ders paylaşıyor olsa da kasıtlı alıştırma ve uzman performansı kavrayışlarını birleştirmek halihazırda yapılmakta olan antrenmanları daha da iyileştirebilir.

Yakın zamanda uzman performansı üzerine yapılan araştırmalar, beceri kazandırmada alıştırmanın, özellikle kasıtlı alıştırma olarak adlandırılan, kişinin son derece odaklanmış bir dikkat ile kapasitesinin sınırlarını zorlayarak ve becerilerini tekrar tekrar kullanarak yaptığı alıştırmanın önemini göstermektedir. Birinci sınıf bir sanatçı olmak, genellikle binlerce saatlik kasıtlı alıştırma gerektirir. Uzman performansına ilişkin araştırmaların esasları, birkaç önemli ilkeyle doğrudan aktivizme uygulanabilir. İlk olarak, beceri gelişimi herkes için gereklidir; "doğal yeteneğe" bel bağlamak bir hatadır. İkincisi, gelişimin anahtarı, bilgi sahibi bir öğretmenin veya rehberin yol göstermesiyle sürekli kasıtlı alıştırma yapmaktır. Üçüncü olarak da iyileştirmeye yönelik zorlu çabaları sürdürmek için motivasyon ve olumlu alışkanlıklar gereklidir.

Atölye çalışmalarına katılmak sadece bir başlangıçtır: gerçekten ustalaşmak sürekli bireysel alıştırma gerektirir. Atölye çalışmalarının faydaları, zorlu beceri geliştirme çalışmalarından ödün verecek düzeyde eğlence içerirse, sınırlı kalabilir. Aktivist eğitiminde iyi tasarlanmış yönergelerin çok önemli olması sebebiyle, farklı yaklaşımların etkilerini karşılaştıran çalışmalar yapmak faydalı olacaktır.

Kasıtlı alıştırmanın 1960 Nashville oturma eylemleri hazırlıklarına katkısını gösterdik. Şiddetsiz direnişin tarihi, topluluğun örgütlenmesi, tekrarlanan rol oyunları, planlanan eylemlerden önce yapılan saha araştırmaları ve son derece ayrıntılı ve yine de geliştirmeye açık planlamayı içeren konularda alıştırma aylarca devam etti. Bu hazırlıkların başarısı, oturma eylemleri başladıktan sonra beklenmedik gelişmeler, sözlü taciz ve fiziksel saldırı ile karşı karşıya kalan protestocuların performansı ile

ortaya kondu. Şiddetsizlik disiplininde bir anlık bir kırılma bile kampanyanın etkisini tehlikeye atabilirdi ancak eğitim o kadar kapsamlıydı ki tüm katılımcılar şiddetli tepki vermekten kaçındılar; bu hazırlıkla geçen aylar öncesindeki ilk içgüdülerine kıyasla etkileyici bir değişimdi.

Nashville oturma eylemleri, genellikle ABD sivil haklar hareketinin tarihinde şiddetsiz eylemin gücünü gösteren bir vaka çalışması olarak sunulur. Eğitim, hazırlık, planlama ile saldırı ve misillemeler karşısında şiddetsiz disiplini sağlamayı da içeren özel bir tür uzman performansı geliştirmek üzere alıştırmaya yapmanın önemini gösteren açıklayıcı bir tarihsel analiz sunduk. Aktivist kampanyalarında hazırlık, uygulama ve uzman performansı ile ilgili bölümlerin daha geniş bir biçimde ele alınması gerekiyor.

Aktivistler için şiddetsiz disiplini sürdürmenin yanı sıra hazırlık ve eğitime yönelik sürekli çabaların faydalı olacağı başka birçok alan vardır. Bu alanlara örnek olarak, aksilikler karşısında dayanıklılık ('metanet' üzerine yapılan araştırmalarla ilgili olarak: Duckworth, 2016, s. 8), stratejik içgörü ve taktik kavrayışın geliştirilmesi (örneğin, toplanma yöntemlerinden ne zaman dağılma yöntemlerine geçileceğini bilmek: Schock, 2004) ve şiddetli baskıyla başa çıkma (Summy, 1994) verilebilir. Bu ve başka alanlarda araştırma ve alıştırmaya deneyimi mevcut olmakla birlikte bunlar henüz uzman performansı ilkelerinin kullanıldığı kapsamlı bir eğitimin temeli haline gelmemiştir.

Alternatives to Violence Project (Şiddete Alternatifler Projesi), CANVAS - Centre for Applied Nonviolent Action (Uygulamalı Şiddetsiz Eylem Merkezi), the Highlander School, the Ruckus Society, Training for Change, the War Resisters League ve diğerleri dahil olmak üzere birçok örgüt şiddetsiz eylem konusunda eğitim vermektedir. Dahası, birçok şiddetsiz kampanya, eyleme geçmeden önce katılımcıların eğitimini içerir. Hem uzman performansına hem de Nashville kampanyasına ilişkin araştırmalar, planlama ve hazırlığı da içeren, uzman becerileri oluşturmada kasıtlı alıştırmaların gücünü hesaba katarak tasarlanmış bir eğitim ile uzun süreler boyunca birçok antrenman gerçekleştirilmesinin çoğunlukla harcanan emeğe değdiğini göstermektedir. Aktivistlerin, düzenli aralıklarla yöntemleri ve koşulları çeşitlendirdikleri alıştırmaları yaparak sürekli olarak kendi becerilerini geliştirmek çabasında olmaları gerektiğini ve sadece formal atölye çalışmalarına bel bağlayamayacaklarını anlamaları gerekir.

## **Teşekkür**

Daha önceki taslakla ilgili son derece yararlı yorumları için Anders Ericsson, Jørgen Johansen, Mary King ve George Lakey'e teşekkür ederiz. Bize ayrılan alan yaptıkları önerilerin çoğunu geliştirmemize imkan vermiyor. Bu arada bir başka anonim yorumcuya da yararlı önerileri için teşekkür ederiz.

## Açıklama bildirimi

Yazarlar tarafından herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

## Katkıda bulunanlar hakkında notlar

**Brian Martin**, Avustralya'daki Wollongong Üniversitesi Beşeri Bilimler ve Sosyal Araştırma Fakültesinde fahri profesördür. Şiddetsiz eylem, muhalefet, bilimsel tartışmalar ve diğer konularda 15 kitap ve yüzlerce makalenin yazarıdır.

**Patrick G. Coy**, Kent State Üniversitesi'nde Barış ve Çatışma Çalışmalarında profesör ve yöneticidir. 1980'lerin başından beri barış ve çatışma çalışmaları alanında faaliyet göstermektedir. 2000 yılından bu yana on sayısının editörlüğünü yaptığı *Research in Social Movements (Sosyal Hareketler Araştırmaları)*, *Conflicts and Change (Çatışmalar ve Değişim)* isimli hakemli kitap serilerinin editörlüğünü yapmaktadır. Ek olarak, başka iki kitabın editörlüğünü yapmıştır ve *Contesting Patriotism: Culture, Power and Strategy in the Peace Movement (Vatanseverlik Mücadelesi: Barış Hareketinde Kültür, Güç ve Strateji)* kitabının ortak yazarıdır.

## Kaynak

Ackerman, P., & DuVall, J. (2000). *A force more powerful: A century of nonviolent conflict*. New York, NY: St. Martin's Press.

Baumeister, R. F., & Tierney, J. (2011). *Willpower: Rediscovering the greatest human strength*. London: Allen Lane.

Branch, T. (1988). *Parting the waters: Martin Luther King and the civil rights movement, 1954–63*. New York, NY: Touchstone.

Chabot, S. (2010). Dialogue matters: Beyond the transmission model of transnational diffusion between social movements. In R. K. Givan, K. M. Roberts, & S. A. Soule (Eds.), *The diffusion of social movements: Actors, mechanisms, and political effects* (pp. 99–124). Cambridge: Cambridge University Press.

Chabot, S. (2012). *Transnational roots of the civil rights movement: African American explorations of the Gandhian repertoire*. Lanham, MD: Lexington Books.

Clark, A. D., & Coy, P.G. (2015). Civil rights and domestic policy. In M. Carter Hallward & J. M. Norman (Eds.), *Understanding nonviolence: Contours and contexts* (pp. 123-147). Cambridge: Polity Press.

Colvin, G. (2010). *Talent is overrated: What really separates world-class performers from everybody else*. New York, NY: Penguin.

Coyle, D. (2009). *The talent code. Greatness isn't born. It's grown. Here's how*. New York: Bantam.

Duckworth, A. (2016). *Grit: The power of passion and perseverance*. New York, NY: Scribner.

Ericsson, K. A. (2006). The influence of experience and deliberate practice on the development of superior expert performance. In K. A. Ericsson, N. Charness, P. J. Feltovich, & R. R. Hoffman (Eds.), *Cambridge handbook of expertise and expert performance* (pp. 685–706). Cambridge: Cambridge University Press.

Ericsson, K. A., Charness, N., Feltovich, P. J., & Hoffman, R. R. (Eds.). (2006). *Cambridge handbook of expertise and expert performance*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Ericsson, K. A., Krampe, R. Th., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363–406.
- Ericsson, A., & Pool, R. (2016). *Peak: Secrets from the new science of expertise*. London: Bodley Head.
- de Groot, A. (2008). *Thought and action in chess*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Grossman, D. (1995). *On killing: The psychological cost of learning to kill in war and society*. Boston: Little, Brown.
- Halberstam, D. (1998). *The children*. New York, NY: Random House.
- Hampton, H., & Fayer, S. (1990). *Voices of freedom: An oral history of the civil rights movement from the 1950s through the 1980s*. New York, NY: Bantam.
- Hogan, W. C. (2013). *Many minds, one heart: SNCC's dream for a new America*. Charlotte: University of North Carolina Press.
- Isaac, L. W., Cornfield, D. B., Dickerson, D. C., Lawson, J. M., & Coley, J. S. (2012). 'Movement schools' and dialogical diffusion of nonviolent praxis: Nashville workshops in the southern civil rights movement. *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, 34, 155–184.
- Kaufman, J. (2014). *The first 20 hours: How to learn anything ... fast*. New York, NY: Penguin.
- Lafayette, B. (2011). Freedom fighter. *Sojourners*, 40(5), 24–27.
- Limbo, E. M. (2006). James Lawson: The Nashville civil rights movement. In S. M. Glisson (Ed.), *The human tradition in the civil rights movement* (pp. 157–179). Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Lovett, B. L. (2005). *The civil rights movement in Tennessee: A narrative history*. Nashville: University of Tennessee Press.
- Martin, B. (2007). *Justice ignited: The dynamics of backfire*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Morris, A. D. (1984). *The origins of the civil rights movement: Black communities organizing for change*. New York, NY: The Free Press.
- Polletta, F. (2012). *Freedom is an endless meeting: Democracy in American social movements*. Chicago: University of Chicago Press.
- Schock, K. (2004). *Unarmed insurrections: People power movements in nondemocracies*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Sharp, G. (1973). *The politics of nonviolent action*. Boston: Porter Sargent.
- Shenk, D. (2010). *The genius in all of us: Why everything you've been told about genetics, talent, and IQ is wrong*. New York, NY: Doubleday.
- Summy, R. (1994). Nonviolence and the case of the extremely ruthless opponent. *Pacifica Review*, 6, 1–29.
- Syed, M. (2011). *Bounce: The myth of talent and the power of practice*. London: Fourth Estate.
- Tough, P. (2012). *How children succeed: Grit, curiosity, and the hidden power of character*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt.